

Neşet Ertaş'ın Hayatının Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılmasının Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmen Adaylarının Kültürel Farkındalıkları Üzerine Etkisi*

Ferah Burgul¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, UNESCO tarafından "Yaşayan İnsan Hazinesi" unvanı verilen Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının Türk dili ve edebiyatı öğretmen adayları üzerindeki etkisini belirlemektir. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı bu çalışma kapsamında, öğretmen adaylarının "somut olmayan kültürel miras, yaşayan insan hazineleri ve Neşet Ertaş" kavramlarına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeyleri sürecin başlangıcı ve sonunda öğrenilerek karşılaştırılmıştır. Araştırma, Ankara'da bir devlet üniversitesinin Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören on beş birinci sınıf öğrencisi ile toplam altı saatlik iki oturumda gerçekleştirilmiştir. Elde edilen nicel veriler Wilcoxon işaretli sıralar testi, nitel veriler ise betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiş ve araştırma, katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel miras, yaşayan insan hazinesi kavramları ve Neşet Ertaş'a ilişkin bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının arttığı, Neşet Ertaş'ın eserlerini yorumlamalarının ve sanat anlayışını değerlendirmelerinin kolaylaştığı, öğretmen adaylarının, kendilerini kültürlerine ve kültürel değerlere daha yakın hissettikleri ve yaşamın içindeki kültürel öğeleri ve zenginliği fark etmelerinin sağlandığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı Drama, Somut Olmaya Kültürel Miras, Yaşayan İnsan Hazinesi, Neşet Ertaş

Application of Creative Drama Method in the Teaching of Neşet Ertaş's Life Effect on Cultural Awareness of Turkish Language and Literature Teacher Candidates

Abstract

The purpose of the this study is to determine the effect of the usage of creative drama in the teaching of life of Neşet Ertaş, who was given the title "Living Human Treasury" by UNESCO, on Turkish language and literature teacher candidates. In the context of this study, where quantitative and qualitative research methods are used together, knowledge and awareness levels of teacher candidates regarding the concepts "intangible cultural heritage, living human treasures and Neşet Ertaş" were learned and decided at the beginning and end of the process by a questionnaire, made of open ended questions. The research was conducted on fifteen first grade students, attending Turkish Language and Literature Teaching Department at a state university in Ankara, in two sessions for a total of six hours. Obtained quantitative data were analyzed by Wilcoxon signed ranks test, qualitative data were analyzed by descriptive analysis technique, and the research was supported by participant opinions with direct citations. At the end of the research, it was determined that intangible cultural heritage and living human treasure concepts and information levels and awareness about Neşet Ertaş of the teacher candidates have improved, and their interpretation of Neşet Ertaş's knowledge levels and awareness got easier, and teacher candidates felt themselves closer to their cultures and cultural values, and their recognition of cultural components and richness within life got easier.

Key Words: Creative Drama, Intangible Cultural Heritage, Living Human Treasure, Neşet Ertaş

* Bu makale, Uluslararası Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş Sempozyumu'nda sunulan bildirinin geliştirilmiş şeklidir.
1 Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD, fburgul@gmail.com

Giriş

On dokuzuncu yüzyılda sanayileşme ile başlayan hızlı toplumsal dönüşümleri yirminci yüzyılda teknolojik gelişmeler, yirmi birinci yüzyılda ise kentleşme, kentsel dönüşüm ve küreselleşme izlemiştir; bu süreç geleneksel kültürlerin popüler kültür karşısında tek tipleşme, bozulma ya da yok olma tehlikelerini de beraberinde getirmiştir. Özellikle medyanın etkisiyle yaygınlaşan popüler kültür, binlerce yılda üretilen geleneksel kültürün üzerini örterek kültürel ifade çeşitliliğini ortadan kaldırmakta ve yerel kültürel mirasın izlerinin kaybolmasına yol açmaktadır.

Küreselleşmenin getirdiği “tek tip”leştirici etkilerle gerçekleşen gelişmiş ülkelerin kültürel dayatmaları ve kültürel bozulmanın karşısında bir tepki olarak yok edilmekte olan kültürel çeşitliliği ve kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar da başlamıştır. Söz konusu mirasın korunması amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar 1972 yılında UNESCO tarafından kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi’yle hükümetler arası platformlara taşınmış, 1973 yılındaki Bolivya Deklarasyonu, 1989 Geleneksel ve Popüler Kültürün Korunması Tavsiye Kararı, 1994 Yaşayan İnsan Hazine Programı, 1997/1998 İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtları ve 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’nin (SOKÜM) kabulü ile yeni ve önemli bir boyut kazanmıştır (Oğuz, 2009a: 5).

SOKÜM’ün temel hareket noktası, küreselleşme ve sanayileşmenin etkisiyle toplumların kendi kültürel değerlerini yavaş yavaş kaybetmelerinden duyulan rahatsızlık ve bu yolla dünyadaki kültürel çeşitliliğin yok olacağı düşüncesidir (Gürçayır, 2011: 7). Somut olmayan kültürel mirasın korunması, ilgili toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek, somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı arttırmak ve karşılıklı değerlilik, uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak amacıyla Türkiye’nin 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olduğu “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”nin önemli amaçlarından biri, bu mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı ve farkındalığı arttırmaktır (Oğuz, 2009b). İnsan ancak kültürün var olmasıyla insan olur. Kültürel bir his kaybı, bir duygu kütlüğü, doğrudan doğruya insan/insanlar/insanlık gibi yapıları olumsuz yönde etkileyerek onlar üzerine oluşturulan değerlerin zedelenmesine, yıpranmasına neden olabilir.

Sözleşmede “Somut olmayan kültürel miras”; toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelir.” biçiminde tanımlanmakta ve alanları şu şekilde gösterilmektedir (Oğuz, 2009b):

- A. Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;** destanlar, efsaneler, mitler, halk hikayeleri, atasözleri, deyimler, masallar, fıkralar, menkıbeler, küfürler, argo sözler, ninniler, maniler, türküler, ağıtlar, ilahiler, bilmeceler, vb.
- B. Gösteri sanatları;** karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu, aşık fasılları, zikir, semah, sema, aşık atışması, köy seyirlik oyunları, ortaoyunu, pantomim, halk oyunları, zeybek, horon, halk çalgıcılığı, vb.
- C. Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler;** nişan, düğün, doğum, nevrüz, hıdrellez, diş hediği, sünnet töreni, hacca gitme, kına gecesi, askere uğurlama, kandil, kan davası, bilek güreşi, deve güreşi, nazar, vb.
- D. Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;** geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi, melek, şeytan, cin, peri, Hızır, kıyamet alametleri, kupa çekme, imece, vb.
- E. El sanatları geleneği;** dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık, halk mimarisi, demircilik, kalaycılık, yorgancılık, çinicilik, ebruculuk, kına, sürme, rastık, dövme, takı, halhal, kemer, vb.

Somut olmayan kültürel miras alanları kapsamına giren bilgilerin ve yeteneklerin büyük bir bölümünün; uygulayıcıların azalması, kaynak yetersizliği ve gençlerin ilgisizliği nedeniyle kaybolma tehlikesi içinde olması nedeniyle bu mirasın taşıyıcılarının bilgilerini ve yeteneklerini daha fazla geliştirmeyi sürdürmelerini ve onları

genç kuşaklara aktarmalarını sağlamak gerekmektedir. Bu sorunu çözmek amacıyla UNESCO, somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının belirlenmesi, onlardan bazılarının resmi bir biçimde tanınması, bilgi ve yeteneklerini geliştirmeye ve aktarmaya devam etmelerini teşvik etmek amacıyla üye devletlere, “Yaşayan İnsan Hazinesi Ulusal Sistemlerini” kurmalarını önerir.

UNESCO, bu sistem aracılığı ile somut olmayan kültürel mirası üreten insana dikkat çekmeyi amaçlar. Bu sisteme göre, somut olmayan kültürel mirası üreten ve gelecek kuşaklara aktarmakta olan usta kişiler insan hazineleri olarak adlandırılmakta ve insan hazinelerinin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine zarar vermeden kültürün korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yapacakları katkıya vurgu yapılır (Oğuz, 2008: 6).

Yaşayan İnsan Hazinesi, somut olmayan kültürel mirasın spesifik unsurlarını yüksek derecede icra etme ve yeniden yaratma bilgisine ve yeteneğine sahip olan kişilerdir (Oğuz, 2008). Türkçede Yaşayan İnsan Hazinesi (YİH) olarak ifade edilen bu sistem, somut olmayan kültürel mirası sürdüren usta insanların tanınması, sanatlarını iyi ortamlarda sürdürmelerinin sağlanması, ödüllendirilmesi, çırak yetiştirmeye özendirilmesi, özgün ve yaygın eğitim süreçlerine dâhil edilerek kitlelerle buluşmalarına öncülük edilmesi gibi birçok amacı içermektedir (Oğuz, 2008: 6). “Yaşayan İnsan Hazinesi” şu ölçütlere göre belirlenir:

- Ustalığını on yıldır icra ediyor olması,
- Sanatını usta-çırak ilişkisi ile öğrenmiş olması,
- Bilgi ve becerisini uygulamadaki üstünlüğü,
- Konusunda ender bulunan bilgiye sahip olması,
- Kişi veya grubun yaptığı işe kendini adanmışlığı,
- Kişi veya grubun bilgi ve becerilerini geliştirme yeteneği,
- Kişi veya grubun bilgi ve becerilerini çırağa aktarma becerisi.

Yukarıda belirtilen özellikler açısından değerlendirildiğinde; abdallık geleneğinin son temsilcisi olması, halk ozanlığı ile kültürel bir değeri ve icra yeteneğini gelecek nesillere aktarması nedeniyle UNESCO tarafından 2010 yılında yaşayan insan hazinesi olarak kabul edilen Neşet Ertaş:

- Ustalığını 1948 – 2012 yılları arasında devam ettirmiştir,
- Sanatını babası Avşar ve Türkmen Bozlaklarının “Abdal Ağzı” yorumunda en iyi ustalardan olan saz ustası Muharrem Ertaş’tan öğrenmiştir,
- 2006 yılında TBMM üstün hizmet ödülü almıştır ve İTÜ Devlet Konservatuvarı tarafından fahri doktora unvanı verilmiştir,
- Abdallık geleneğinin son temsilcisi olarak tanıtılmaktadır,
- Abdal tarzı çalma ve söyleme geleneğini farklı bir boyuta taşıyarak söz ve müziği keline ait sayısız eser üretmiş ve bu yönüyle “ Halk Ozanlığı” sıfatını taşımaktadır,
- g) Bağlama çalma tekniği, türkü ve bozlak söyleme tavır ve üslubu üniversitelerde ve konservatuvarlarda tez ve inceleme konusu olmuştur.

Neşet Ertaş'ın eserlerini derleyen Özcan'a (2001) göre Ertaş'ın kendisi tarafından ve korsan olarak çıkarılıp piyasada bulunan 45 albüm bulunmaktadır. Tokel'e (2002) göre Ertaş 183 türkü okumuş, MESAM'a Neşet Ertaş adına kayıtlı eser sayısı ise 330'dur. Neşet Ertaş'ın ilk bestelerinin çoğunda sevgiliye duyulan aşk ve özlem konularını işlediği, son albümlerinde yer alan (Nerde ne arıyorsun, Yolcu, Şirin Kırşehir, Benim Yurdum) bestelerinde ise Allah aşkı, insan hakkı ve sevgisi, ana ve babaya duyulan özlem, ilim ve cehalet, memleket hasreti, ölüm gibi konuları işlediği ve insanlara bazı mesajlar verdiği dikkat çekmektedir. Ancak tüm eserlerinin ortak noktası, her zaman varlığın vazgeçilmez unsuru olarak gördüğü sevgi ve sevginin evi 'gönül'ü işlemiş olmasıdır.

Parlak'a (Akt. Akman, 2006: 251) göre, Neşet Ertaş'ın müziğine doğumdan ölüme kadar karşılaşılan her olgunluğun görüldüğü bir renk cümbüşü hâkimdir. Dil, gelenekten ve kök duygudan kopmayan, yabancılaşmaya uzak, herkesin anlayacağı açıklıkta saf ve temiz bir Türkçedir. Türkülerinde Bektaşiliğin önde gelen öğeleri olan sevgi, saygı, kardeşlik, birlik, beraberlik ve hoşgörüyü işleyerek Anadolu'yu kucaklayan ozan olmuştur (Akman, 2006: 251). Sanat anlayışı, eserlerinde kültürel öğelere verdiği yer, dil kullanımı, yaşama bakış açısından dolayı, Anadolu kültürünün saza ve söze bürünmüş halidir Neşet Ertaş.

1. Somut Olmayan Kültürel Miras ve Neşet Ertaş'ı Yaratıcı Drama ile Anlatmak

Eğitimin her ülkede yüklendiği sorumluluk ve görevler arasında, kültürel kimliği bulma, çocuk ve ergenleri bu kimlikle kendi toplumlarındaki yerlerini almaya hazırlama yer almaktadır (San, 1991: 261). Ancak okulda gerçekleşen öğrenmelerin büyük çoğunluğu, birbirine eklenen ve birbiri üzerine yığılan bilgiler şeklinde gerçekleşmekte ve bireyden yeni edindiği bilgileri depolaması istenmektedir. Bu şekilde birey bilişsel alanı yoğun olarak kullanmakta, duyuşsal ve devinişsel alanları kullanmamaktadır oysa öğrenme, bilgilerin işlevsel kılınması ve yaşantısal olmasıyla kalıcı hale gelmektedir. Yaratıcı drama; doğaçlama, rol oynama, vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği "oyunu" süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır (San, 1996: 149).

Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yaşayan İnsan Hazinesi kavramları 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren Halk Kültürü adlı dersle ilköğretim okullarında seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Bunun yanı sıra söz konusu başlıklara (SOKÜM, YİH) ait içeriklerin bir bölümü ortaöğretim sürecinde Türk Edebiyatı dersi içerisinde yer almaktadır. Çünkü dil, kültür paylaşımı ve aktarımını sağlayan bir araç, edebiyat da kültürü oluşturan önemli öğelerden biridir. Kültür dersi olarak da adlandırılan Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı dersleri, dil eğitiminin yanı sıra aynı zamanda kültürün ve kültürel değerlerin de ele alındığı, kültürlenmenin esas alındığı derslerdir. Ancak çoğunlukla bilgi aktarımı şeklinde gerçekleşen eğitim süreci, öğrenciden beklenen sosyal bilincin oluşması ve duyarlılığın gelişmesi için yeterli olmamaktadır. Çünkü bir konu hakkında yalnızca bilgilendirilmiş olmak, o konuyu anlamak anlamına gelmez. Öğrencinin çeşitli kavramları daha iyi öğrenebilmesi, içselleştirebilmesi için öğrenme sürecine aktif olarak katılması ve öğrendiklerini kullanabileceği ortamların oluşturulması gerekmektedir. Bu nedenle Türk dili ve edebiyatı dersi öğretmenlerinin öğrenciyi merkeze alarak sürecin öznesi konumuna getiren aktif öğretim ortamları ve planları hazırlamayı bilmesi gerekmektedir.

Kültürün izlerini taşıyan Neşet Ertaş, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli gibi kişiler yaşamları aracılığıyla; yaşadıkları mekân, olay, dönem, kişiler ve paylaşımları açısından birçok yaşantı sunarlar. Yaratıcı drama, kişinin kendi yaşantılarından yola çıkarak bilgi edinmesini sağlarken aynı zamanda kültürü aktaran kişilerin sunduğu farklı yaşam deneyimlerini, kişinin yine kendi becerilerini işe koşarak anlamasına fırsat vermektedir (Gök, 2012: 27). Böylelikle yaşam odaklı çalışmaların yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi sadece kişi değil kişi odağından dönem, zihniyet, kuram vb. çalışmalarını da destekler niteliktedir. Ancak bu konuda gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde çalışmaların bilim insanlarının yaşam öyküleri (Akkuş ve Özdemir, 2006; Akkuş, 2008; Günhan, 2009; Özdemir, 2009) ağırlıklı gerçekleştiği ve sınırlı sayıda yazar ya da şairlerin yaşam öyküleri (Bayram, 2010) ve müzik insanlarının yaşam öykülerinin (Siniksaran ve Aykaç, 2013) ele alındığı yaratıcı drama çalışmalarının gerçekleştirildiği görülmektedir.

Sanat anlayışının yanı sıra kendisine sunulan 'Devlet Sanatçılığı' unvanını; "Hepimiz bu devletin sanatçısıyız, ayrıca bir devlet sanatçısı sıfatı bana ayrımcılık geliyor" diyerek kabul etmeyen Neşet Ertaş'ın mizacı ve hayatı da birçok dönüm noktası barındırması (evden ayrılması, TRT'ye alınması, ilk plak, evlenmesi ve eşinden ayrılması, Almanya'ya göçü, hapisnede yatması, öldüğünü duyması, Türkiye'ye geri dönüş, devlet sanatçısı olması, vb) ve bu dönemlerin sanatçının eserlerine kendi dilince yansımaları nedeniyle de yaratıcı drama çalışmalarını kolaylaştırıcı ve zenginleştirici bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının Neşet Ertaş ve ya-

şamı odağından hareketle; somut olmayan kültürel miras ve yaşayan insan hazinesi kavramlarının farkına varmaları, onları doğru değerlendirerek koruma düşüncesine sahip olmaları ve gelecek nesillere aktaracak bilince ulaşmalarını sağlamak hedeflenmektedir.

Yaratıcı dramanın amaçlarından biri, katılımcıların canlandırmalar yoluyla gerçek dünya ile kurgusal dünya arasında gidip gelmelerini olanaklı kılmak, bir bilinçlenme ve kültürlenme süreci içerisinde katılımcılarda sosyal duyarlılık yaratmaktır (Adıgüzel, 2010: 80). Yaşayan İnsan Hazinesi sisteminin ana hedeflerinden bazıları ise somut olmayan kültürel mirası üretmekle yaşatan usta insanların tanınmasını, genç kuşakların bu zanaatlara olan ilgilerinin artırılmasını, örgün ve yaygın eğitim süreçlerine dâhil edilerek kitlelerle buluşturulmasını sağlamak şeklindedir (Oğuz, 2009b: 34). Her iki kavramın amaçlarının ortak noktası, özellikle genç kuşaklarda bir bilinçlenme ve kültürlenme süreci içerisinde sosyal duyarlılık yaratmaktır. Böylelikle yaratıcı drama ile John Dewey'in "Okul hayatın kopyası değil, bizzat kendisi olmalıdır" düşüncesi hayat bulur ve hayatın içinden konular (SOKÜM, YİH) okula taşınarak bilinçlenme ve kültürlenmenin doğal süreçlerde gerçekleşmesi sağlanır.

Yaratıcı drama çalışmalarında çocuğun duyguları, düşlem gücü ve imgeleme yetisi, imgesel düşünmesi ve hatta düşlerini de devreye sokarak öğrenme sürecine etkin katılması sağlanır (San, 1990: 59). Bu nedenle, bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi anlaşılır kılınması, bireyce ve grupça özümseme içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek ve üzerinde düşünülerek dışa vurulması amacını taşıyan yaratıcı dramının (Nickel, 1986; Akt. Adıgüzel, 2010: 80) öğretim sürecinde yer alması sürecin etkisini arttıracaktır. Çünkü yaratıcı dramının amacı salt bilgi aktarımı değil; toplumsal ve sosyal duyarlılık yaratmak, ulusaldan evrensele ulaşan değerler hakkında farkındalığı arttırarak bireylerin bu değerleri içselleştirmelerini sağlamaktır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; Yaşayan İnsan Hazinesi unvanına sahip Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğretmen adaylarının bilgi düzeyleri ve kültürel farkındalıkları üzerine etkisini belirlemektir. Söz konusu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanıldığı grubun içerik/alan bilgisi ön-test puanları ile son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?"
2. Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının farkındalıklarına ilişkin görüşlerine etkisi nedir?
3. Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının sürece ilişkin görüşlerine etkisi nedir?

Yöntem

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem, nitel ve nicel veriler kullanılarak araştırma soru veya sorularına cevap aranmasıdır (Nagy ve Biber, 2010: 3). Nicel araştırmalar değişkenler arasındaki ilişkilere yoğunlaşır (Denzin ve Lincoln, 1998: 8) ve "ne kadar" sorusunu cevaplamaya çalışırken; nitel araştırmalar sürece odaklanarak "neden, nasıl ve niçin" sorularına yanıt aramaktadır (Yıldırım ve Şimsek, 2008).

Çalışmanın nicel boyutunu, çalışmada deneme öncesi modellerden tek grup öntest – sontest modelinin kullanılması oluşturmaktadır. Tek grup öntest-sontest modelinde gelişigüzel seçilmiş bir gruba bağımsız değişken (yaratıcı drama uygulaması) uygulanır ve hem deney öncesi hem de deney sonrası ölçümler yapılır (Karasar, 2002: 87). Bu çalışmada, öğretmen adaylarının konuya ilişkin bilgi düzeylerini belirlemek için kullanılan ön test, yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla gerçekleşen öğretimden sonra da son test olarak uygulanmıştır. Öntest ve sontest uygulamaları sonucunda elde edilen bulgular karşılaştırılarak öğretmen adaylarının konuya ilişkin bilgi düzeyleri üzerine yaratıcı drama yönteminin etkisi belirlenmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüş-

me ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmanın nitel boyutunu, öğretmen adaylarının sürece ilişkin olarak, süreç boyunca ve süreç sonunda meydana getirdikleri her türlü dokümanda (metin, mektup, slogan, vb.) yer alan bireysel ve toplumsal farkındalıklarına yönelik değerlendirmeler oluşturmaktadır.

1. Çalışma Grubu

Çalışmanın katılımcılarını, 2012-2013 eğitim öğretim yılı güz yarıyılı bir devlet üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören, daha önce yaratıcı drama yaşantısı olmamış, yaşları 18 ile 20 arasında değişen on beş birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın uygulama ve veri toplama aşamaları 02.10.2012 – 03.10.2012 tarihleri arasında, üç saatlik iki oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın nicel verileri, açık uçlu sorulardan oluşan ve katılımcıların konu (somut olmayan kültürel miras, yaşayan insan hazinesi ve Neşet Ertaş) hakkındaki bilgi düzeyini ölçen soru kağıdı aracılığıyla elde edilmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin bilgi düzeyini ölçmek amacıyla hazırlanan soru kağıdı ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Çalışma kapsamında, veri çeşitliliğinden faydalanılarak araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla nitel veri toplama araçlarından da yararlanılmıştır. Bu kapsamda nitel veri toplama aracı olarak ders sürecinde oluşturulan dokümanlar; katılımcılar tarafından oturumlarda hazırlanan ürünler, katılımcıların her oturum sonunda sürece ilişkin görüşlerini ve değerlendirmelerini yazdıkları notlar ve çalışma sonunda yazdıkları mektup ile sınırlanmaktadır.

Verilerin analizinde, öntest ve sontest olarak kullanılan soru kâğıtlarında bulunan soruların değerlendirilmesi amacıyla geliştirilen üçlü rubrik (dereceli puanlama anahtarı) kullanılmıştır. Çalışma kapsamında rubrik, öğrencilerin soru kâğıtlarından aldıkları puanların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Geliştirilen rubrik ile puanlandırılan öntest ve sontest verileri bağımlı gruplar t testi ile analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılan her türlü yazılı materyalin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analize göre, elde edilen veriler, çoğunlukla alan yazından belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde önceden belirlenen temalara göre veriler özetlenir ve yorumlanır. Doğrudan alıntılarla katılımcıların görüşlerine yer verilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

Bulgu ve Yorumlar

1. Öğretmen Adaylarının Alan/İçerik Bilgisinin Gelişimine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, “Yaşayan insan hazinesi Neşet Ertaş’ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanıldığı grubun ön-test puanları ile son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde kurgulanmıştır. Bu alt problemin çözümü için ilk olarak öğrencilerin bilgi düzeylerindeki gelişimi görmek amacıyla konu ile ilgili olarak hazırlanan açık uçlu soru kâğıdı, uygulama öncesinde ve sonrasında öğrencilere uygulanmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar, geliştirilen rubrik aracılığıyla puanlanmıştır. Öntest ve sontest arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları çizelge 1’de sunulmuştur.

Çizelge 1. Deney Öncesi ve Sonrası İçerik Bilgisi Soru Kağıdı Puanlarının Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest-Öntest	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra	0	.00	.00	3.42*	.001
Pozitif Sıra	15	8.00	120.00		
Eşit	0	-	-		

* Negatif sıralar temeline dayalı

İçerik bilgisi soru kâğıdında toplam üç soru bulunmaktadır. Her soru 3 puan olacak biçimde toplam 9 puan üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Analiz sonuçları, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının içerik bilgisi soru kağıdından aldıkları deney öncesi ve sonrası puanlar arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($z=3.42$, $p<.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, yaratıcı drama uygulamalarının öğretmen adaylarının içerik bilgisini geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

2. Öğretmen Adaylarının Farkındalıklarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Yaşayan insan hazinesi Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğretmen adaylarının farkındalıkları üzerine etkisi nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda, öğretmen adaylarının altı saatlik atölye sürecinde oluşturdukları çeşitli dokümanların analizi ve katılımcı ürünlerinden yapılan birebir atıflarla yaratıcı dramının öğretmen adaylarının bireysel farkındalıkları üzerine etkisine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Somut olmayan kültürel miras bağlamında, yaşayan insan hazinesi unvanına sahip Neşet Ertaş'ın hayatına yönelik yaratıcı drama çalışmalarının başlangıcında, katılımcıların birkaçının Neşet Ertaş'ı hiç tanımadığı, çoğunun ise sadece adını bildiği ancak onun hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Çalışma sonunda katılımcıların bu konudaki bireysel farkındalıkları değerlendirildiğinde; Neşet Ertaş'ı tanımamaktan duydukları üzüntünün, onu tanımanın verdiği mutluluğa dönmesi şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu konuya ilişkin görüşleri şu şekilde gösterilebilir:

K1: Aslında ben senin hakkında çok fazla bir bilgiye sahip olmadığım için gerçekten utandım. Neşet Ertaş'ı bu uygulamadan sonra daha çok sevmeye başladım, hayatı beni çok etkiledi. Sen gittin ama emin ol yüreğimizden seni alacak hiçbir güç yok. Yattığım yerde rahat ol, arkandan seni yaşatacak bir gençlik var. Unutulmayı istesen de unutulmazsın.

K3: Şimdiye kadar seni tam olarak tanıımıyordum. Belki dinlediğim türkülerin bile sana ait olduğunun farkında bile değildim.

K4: Günün sonunda gerçekten içimde bir boşluğun olduğunu ve bu boşluğun bugün dolduğunu hissettim. Çünkü Neşet Ertaş'ın ismini çok duymamıza rağmen aslında hayatının büyük bir bölümünü bilmediğimi fark ettim ve öğrendim.

K5: Daha önce sadece dillerde duyduğum Neşet Ertaş'ı tanımanın verdiği mutluluğu hissettim.

K9: Türkülerini bildiğim halde kimin olduğunu bilmiyordum meğer ben seni hep dinliyorum muşum. Neşet Ertaş'la ilgili bakıyorum da hiçbir şey bilmiyormuşum.

K10: Ben bu derse gelmeden önce Neşet Ertaş'ı fazla tanıımıyordum. Ama artık onu daha iyi tanıyorum. Sizin hayatınızı, eserlerinizi öğrencilerime anlatacağım.

K11: Türkülerinin ağızdan ağza dolaşmasına rağmen onunla ilgili fazla bilgi bilmediğimiz için kendimi kötü hissettim.

K15: Bugün aslında tanımadığım birini tanıdım. Neşet Ertaş Anadolu'nun aslolan sesini yükselten biridir.

Katılımcılar, Neşet Ertaş'ı tanımaktan duydukları mutluluğun gerekçelerini; Neşet Ertaş'ın yaşadığı zorluklara rağmen ayakta kalması, kültürden beslenmesi ve kültürel öğeleri ve yaşanmışlıkları eserlerinde ele alması olarak belirterek, onun yaşamda gösterdiği "dik duruşu" örnek aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum katılımcı notlarında şöyle belirtilmiştir:

K1: İnsanların karşılaştıkları zorlukları görünce, başarabileceğimi, yapabileceğimi fark ettim.

K2: Eserlerinizin kuru bir söz olmadığını, onların hepsinde bir yaşanmışlık olduğunu bugün daha iyi anladım.

K7: Açıkçası Neşet Ertaş'ı sevmeme rağmen birçok şeyi bilmediğimi öğrendim. Onun hayat görüşünü öğrenerek kendi hayat görüşümde eksik olan yönleri gördüm. Onu yeterince tanımadığımı fark etmek beni üzdü. Onun hayat görüşünü öğrenerek kendi hayat görüşümde eksik olan yönleri gördüm. Birçok zorluk çekmesine rağmen her şeyin üstesinden gelinebildiğini düşündüm.

K9: Senin türkülerinle biz de senin hissettiklerini hissediyor ve seni anlamaya çalışıyoruz. Bu türküler ne kadar eski olursa olsun hep bizim duygularımızın gün ışığına çıkmış, ezgiyle ifade edilmiş hali.

K11: Bugüne kadar olan hayatımda yaşadığımı değil, sadece hayatta kaldığımı düşündüm.

K12: Bu derste Neşet Ertaş'ı tanıdım ve çok mutlu oldum. Çünkü Neşet Ertaş bizim aslında kültürümüzü taşıyan en önemli sanatçılardan biriymiş. Her yerde dinleniyor olması da kültürümüzün yaşadığını gösteriyor aslında. Bizim kültürümüze bu kadar çok önem verdiğin ve onu yaşattığın için sana ne kadar teşekkür etsek azdır. Seni geç tanımış olsam da bundan sonra seni hep yaşatacağım.

K14: Seni tanıma fırsatını bugün bulabildim fark ettim ki bunun için geç kalmışım. Kendi kültürüme ait bir sanatçıyı derinlemesine tanımak, hayat hikâyesini öğrenmek, eserlerini incelemek beni mutlu etti. Kültürümüzün zenginliğini bir kez daha gördüm, fakat bu sanatçıyı onu kaybettikten sonra tanımak aynı zamanda beni üzdü.

Somut olmayan kültürel miras bağlamında, yaşayan insan hazinesi Neşet Ertaş'ın hayatının öğretimi amacıyla gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının katılımcıların kültürel farkındalıklarını etkilediği de görülmektedir. Katılımcıların kültürel farkındalıklarına ilişkin düşünceleri şu şekilde gösterilebilir:

K4: Neşet Ertaş'ın her yerde dinleniyor olması da kültürümüzün yaşadığını gösteriyor aslında.

K5: Kendimi kültürüme bağlı hissettim, değerlerimi öğrenmemi sağladı. Daha önce yabancı olduğum değerlerimi öğrenmenin yarattığı rahatlık, düşüncelerime yansdı. Bu durumun verdiği mutluluk kelimelerle anlatılmaz.

K6: Halk kültürünü ve Neşet Ertaş'ı yakından tanıma fırsatı oldum. Çevremizde var olan kültür öğelerine karşı daha dikkatli ve bilinçli olarak bakabilmemiz gerektiğini düşündüm. Bu derste hala kültürünün hayatımızın içinde olduğunu ve ne kadar önemli olduğunu gördüm. Bizi biz yapan değerleri bize kazandırdı.

K13: Kendi kültürüme ait olan ama adını bile bilmediğim kavramları öğrendim. Bir yandan sevindim, bir yandan üzüldüm kültürümü tanımadığımı ve bunun eksikliğini farkettim.

K14: Kültürümüzün zenginliğini bir kez daha gördüm. Kültürümüze yabancı kalmamız gerektiğini düşündüm.

Somut olmayan kültürel miras bağlamında yaşayan insan hazinesi Neşet Ertaş'ın hayatını öğretmeye yönelik yaratıcı drama uygulamaları sonucunda katılımcıların; Neşet Ertaş ve eserleri konusunda farkındalıklarının arttığı, kendilerini kültürlerine ve kültürel değerlere daha yakın hissettikleri, yapılan etkinliklerle yaşamın içindeki kültürel değerleri, öğeleri ve zenginliği fark etmelerinin sağlandığı belirlenmiştir.

3. Öğretmen Adaylarının Sürece Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmamanın üçüncü alt problemi, “Yaşayan insan hazinesi Neşet Ertaş'ın hayatının öğretiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasının öğretmen adaylarının sürece (yöntem, etkinlik, vb.) yönelik görüşleri üzerine etkisi nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda, öğretmen adaylarının atölye çalışması sonucunda yaratıcı drama uygulamaları ile gerçekleşen derste çeşitli kavramların oyunlar aracılığıyla aktarılmasının öğrenmelerini kolaylaştırdığını ve dersin daha zevkli geçmesini sağladığını belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri şu şekilde gösterilebilir:

K3: Kültür ve gelenek hakkında oyunlarla birlikte gözden kaçan unsurları fark ettim.

K5: Oyun oynayarak daha kolay öğrendiğimi fark ettim. Bu etkinliğin değerlerimi öğrenmemi sağladığımı düşündüm.

K10: Ders, oyunlar oynanınca zevkli hale geliyor.

Çalışma kapsamında Neşet Ertaş'ın yaşamına ilişkin çeşitli kesitlerin katılımcılar tarafından canlandırılması, katılımcıların Neşet Ertaş'ın eserlerini yorumlamalarını ve sanat anlayışını farklı açılardan değerlendirmelerini kolaylaştırmış, kendilerini Neşet Ertaş'a daha yakın hissetmelerini ve anlatılanların akılda kalıcılığının artmasını sağlamıştır. Öğretmen adaylarının canlandırmalara ilişkin görüşleri şu şekilde gösterilebilir:

K2: Bozkırın tezenesi bu güzel cumartesi gününde çimler üzerinde senin hayatını öğrenirken, canlandırmak, canlandırırken eğlenmek çok büyük bir zevkti.

K3: Canlandırmalarla eserlerini neden ve nasıl yorumladığımı daha iyi öğrendim. Aşkı nasıl hissettiğini hissetmeye çalıştım.

K4: Canlandırmalar ile yapılanlar çok akılda kalıcı.

K5: Canlandırmalara hazırlanırken nesnelere, kavramlara ve türkülere bazen tek yönlü baktığımı fark ettim.

K6: Halktan olan değerli bir kültür insanının hayatını ve bize kazandırdıklarını canlandırmalarla keyifli ve kalıcı bir şekilde gördüm.

K12: Bu dersten önce N.E.'yi fazla tanımıyordum. Bu derste canlandırmalarla birçok konu, olay aklımda kaldı ve eğlendim. Eminim ki Neşet Ertaş'ın hayatını okuyarak da öğrenebilirdim ama canlandırmalarla daha fazla aklımda kaldığını düşündüm.

K14: Bu yöntemle halk edebiyatı türlerinin kolaylıkla öğretilebileceğini gördüm.

Katılımcıların somut olmayan kültürel miras bağlamında yaşayan insan hazinesi Neşet Ertaş'ın hayatını öğretmeye yönelik yaratıcı drama uygulamalarında gerçekleştirilen etkinliklere yönelik görüşleri incelendiğinde; oyunların süreci keyifli hale getirdiği ve kavram öğretimini kolaylaştırarak dikkati arttırdığı; canlandırmaların ise eserlere farklı açılardan bakmayı ve eserleri yorumlamayı kolaylaştırarak kalıcılığı arttırdığı görüşlerine ulaşılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Yaşayan İnsan Hazinesi Neşet Ertaş'ın hayatının yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin öğretmen adayı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma sonucunda, öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel miras, yaşayan insan hazinesi kavramları ve Neşet Ertaş'a ilişkin bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen uygulamalarda Neşet Ertaş'ın yaşamı ve sanatına ilişkin çeşitli kesitlerin katılımcılar tarafından canlandırılması öğretmen adaylarının kendilerini Neşet Ertaş'a daha yakın hissetmelerini sağlamış, Neşet Ertaş'ın eserlerini yorumlamalarını ve sanat anlayışını farklı açılardan değerlendirmelerini kolaylaştırmış ve anlatılanların akılda kalıcılığının artmasını sağlamıştır.

Çalışmada Neşet Ertaş'ın ürünlerinde yer verdiği kültürel öğelerin incelenmesinin öğretmen adaylarının, kendilerini kültürlerine ve kültürel değerlere daha yakın hissetmelerini ve yaşamın içindeki kültürel değerleri, öğeleri ve zenginliği fark etmelerini sağlamıştır. Çalışma sırasında katılımcıların bilişsel, duyuşsal ve devinimsel olarak sürece hazırlanmasını sağlamak amacıyla geliştirilen ve oynanan oyunların çeşitli kavramların aktarılmasını ve öğrenmeyi kolaylaştırarak akılda kalıcılığı artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın geleceğe dönük, uzun vadeli etkilerinin olduğu da görülmektedir. Öğretmen adaylarının Neşet Ertaş'ı daha iyi tanımak ve insanlara/öğrencilerine tanıtmak istediklerine ilişkin görüşleri, çalışmanın uzun vadeli etkileri arasında yer almaktadır. Ulaşılan bu sonuç, Freire'in (Akt. Navarro, 2011: 32) belirttiği gibi dramanın değişime giden yolun umut kapısı olduğunun da bir göstergesidir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö.(2012). Eğitimde Yaratıcı Drama 2. Baskı Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Akkuş, O., Özdemir, P. (2006). Yaratıcı Drama ile Matematik ve Fen Alanındaki Bilim İnsanlarının Yaşam Öykülerine ve Bilime Katkılarına Yeni Bir Bakış. Yaratıcı Drama Dergisi. 1(1). 59-72.
- Akkuş, O. (2008). Matematikçilerin Yaşam Öyküleri ve Yaratıcı Drama. Yayımlanmamış Dernek Projesi. Ankara: T.C. MEB Özel Doğaç.
- Akman, H. (2006). Neşet Ertaş Kitabı "Gönül Dağında Bir Garip". Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.
- Bayram, C. (2010). Şiirlerinden Hareketle Nazım Hikmet'in Yaşamına yaratıcı Drama Yöntemiyle Farklı Bir Bakış. Yayımlanmamış Dernek Projesi. Ankara: T.C. MEB Özel Doğaç.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1998). Methods of collecting and analyzing empirical materials. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), Collecting and interpreting qualitative materials. London: Sage.
- Gök, H. (2012). Genç Evliya Çelebiler Şehir Kültürünün İzinde. Yaratıcı Drama Dergisi. Cilt 7, Sayı 13, 23-37.
- Gürçayır, S. (2011). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Üzerine Eleştirel Bir Okuma. Milli Folklor. Sayı : 92. 5-12.
- Güvenç, B. (1997). Kültürün ABC'si. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Kolaç, E.(2009). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi. Milli Folklor. Sayı 82. 19-31.
- Karasar, N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel YayınKutlu, M. (2009). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Eğitime Yönelik İlk Adım: Halk Kültürü dersi. Milli Folklor. Sayı 82. s.13-18.
- Nagy, S., & Biber, H. (2010). Mixed methods research. New York and London: The Guilford Press.
- Navarro, M.R. (2011). Eğitimde Drama ve Sosyal Değişim: Teorik Bir Bakış Açıları. Yaratıcı Drama Dergisi. Cilt 6, Sayı 11. 27-49.
- Oğuz, Ö. vd. (2005) "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi". Millî Folklor, Sayı 65, 163-171.
- Oğuz, Ö. (2008). UNESCO ve Geleneğin Ustaları. Milli Folklor. Sayı 77, 5-10.
- Oğuz, Ö. (2009a). Somut Olmayan Kültürel Miras ve İfade Çeşitliliği. Milli Folklor. Sayı 82. 6-12.
- Oğuz, Ö. (2009b). Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir? Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Özcan, Ö. (2001). Neşet Ertaş, Yaşamı ve Bütün Türküleri, İstanbul: Simurg Yayınevi.
- Özdemir, P. (2009). Ünlü Bilim Adamlarının Hayat Öyküleri ve Bilime Katkılarının Yaratıcı Drama Süreci ile İşlenmesi. Yayımlanmamış Dernek Projesi. Ankara: T.C. T.C. MEB Özel Doğaç.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama. Yeni Türkiye Eğitim Özel Sayısı. Sayı 7, 148-160.
- San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 573-583.
- Siniksaran, R., Aykaç, M. (2013). Beethoven'in Hayatı ve Eserlerini İncelemede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. Turkish Studies (Prof.Dr.Turgut Karabey Armağanı). 8(12), 1169-1181.

Tokel, B.B. (2012). Neşet Ertaş Kitabı. Kapı Yayınları: İstanbul.

Yıldırım A., ve Şimşek H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

EK

1. OTURUM

- Konu:** Yaşayan İnsan Hazinesi Neşet Ertaş
- Grup:** Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD 1. Sınıf öğrencilerinden oluşan yaratıcı drama geçmişleri olmayan 8 kadın, 7 erkek toplam 15 katılımcı
- Süre:** 180 dakika (60+60+60)
- Yöntem/Teknik:** Yaratıcı Drama (Doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon, duvardaki rol)
- Araç-Gereçler:** Katılımcı sayısı kadar kâğıt kalem, üç adet kraft kâğıdı, renkli kalemler ve pastel boya
- Kazanımlar:**
- Somut olmayan kültürel miras kavramını açıklar
 - Somut olmayan kültürel miras alanlarını sınıflandırır
 - Yaşayan insan hazinesi kavramını ve özelliklerini açıklar

Süreç

A- Isınma / Hazırlık

1. Etkinlik: Katılımcılar ayakta çember şeklinde beklerken lider/öğretmen, SOKÜM öğelerini ayrı ayrı yazdığı yapışkan kâğıtları, her katılımcıya ikişer tane gelecek şekilde katılımcıların sırtlarına yapıştırır. Katılımcılar, grup içerisinde bir arkadaşlarının yanına giderek yanına gittikleri kişinin sırtındaki sözcükleri ona göstermeden, sadece bedenini kullanarak anlatmaya çalışırlar. Sözcüğünü bilen katılımcı sözcüklerinin yazılı olduğu kâğıtları eline alır, sözcüğünü tahtaya yazar ve sözcüğünü bilemeyen katılımcılardan birine yardım etmeye gider. Bu etkinlik, tüm katılımcılar sözcüklerini buluncaya kadar devam eder. (SOKÜM öğeleri; destanlar, efsaneler, mitler, halk hikayeleri, atasözleri, deyimler, meddah, kukla, halk tiyatrosu, aşık fasılları, zikir, semah, sema, aşık atışması, düğün, doğum, nevrüz, halk hekimliği, halk takvimi, Dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık)
2. Etkinlik: Katılımcılar bir, iki şekilde sayarak iki gruba ayrılır. Katılımcılara, tahtada yazılı olan kavramları gruplandırılmaları gerekse ne şekilde gruplandırılmaları sorularak onlardan yazılı öğeleri gruplamaları söylenir. İki grubun sınıflandırmaları bittikten sonra gruplar birleştirilerek tüm katılımcıların tek bir gruba ulaşmaları söylenir. Gruplama bittikten sonra, katılımcıların bir önceki etkinlikte sırtlarına yapıştırılan öge/öğeleri bu başlıklardan birisinin altına yerleştirmeleri söylenir. (SOKÜM alanlarının sınıflandırılması : a) Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar, b) Gösteri sanatları, c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler, d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, e) El sanatları geleneği)

Ara Değerlendirme: (Bu saydığımız öğelerin ortak özellikleri sizce ne olabilir? Saymadığımız ama sizin aklınıza gelen benzer öğeler var mı? Saydığımız öğeler hangi başlıklar altına girer? Sadece nesne ya da türler mi miras olur? (Somut olmayan kültürel miras kavramı ve Türkiye'nin kabul edilen kültürel mirasları hakkında konuşulması)

B- Canlandırma

3. Etkinlik: Lider/eğitmen, katılımcılara üçe doğru sayarak beş kişilik üç grup oluşturmalarını söyler. Birinci gruba, “Bir bedestende çalışan kalaycısınız, bakırcı, bıçakçısınız ve yaşadığınız yerde insanların size olan ihtiyacı giderek azalıyor. Ailenizin geçimini sağlamak, çırak bulmak ve zanaatınızı devam ettirmeniz günden güne zorlaşıyor. Dükkânınız kapanmaması için ne yaparsınız?”; ikinci gruba, “Evlenmek üzere olan bir gençsiniz. Halk bilim okuduğunuz için düğününüzün geleneksel adetlere göre gerçekleşmesini istiyorsunuz. Eş adayınızsa bunların demode ve pahalı olduğunu söylüyor, düğün salonunda bir düğünün yeterli olduğunu düşünüyor.”; üçüncü gruba, “Diğer insanlar tarafından çok para kazandıran ve geleceği çok parlak olarak adlandırılan bir mesleği değil de geleneksel bir mesleği (ahşap oymacılığı, dokumacılık, halk ozanlığı, ebruculuk vb.) yapmayı seçtiniz. Aileniz ve arkadaşlarınızın çeşitli tepkilerini duyuyorsunuz ama bu mesleği çok seviyorsunuz, onları nasıl ikna edersiniz?” bilgilerini verdikten sonra bu durumları canlandırarak aktarmaları yönergesini verir.
4. Etkinlik: Lider/eğitmen, katılımcıların sırasıyla “Seçici Kurul 1, Seçici Kurul 2, Seçici Kurul 3” şeklinde sayarak üç gruba ayrılmalarını söyler. Tüm seçici kurullara, “Kaybolmakta olan meslekleri icra eden insanları belirlemek için bir yarışma düzenlenmesi planlanıyor. Sizler de bu yarışmanın seçici kurulunda bulunuyorsunuz. Sizce bu yarışmanın adı ne olmalı, ilanı nasıl olmalı ve başvuru şartları neler olmalıdır?” yönergesi ile birlikte bir kalem kağıt verir ve onların bu kağıtlara başvuru şartlarını yazmalarını söyler.
5. Etkinlik: Katılımcılar sırasıyla A, B ve C harflerini söyleyerek üç gruba ayrılır ve lider onlara tanıdıkları bir yaşayan insan hazinesi hakkında bilgi vereceğini söyler. Lider/eğitmen, katılımcılara Neşet Ertaş’ın adını söylemeden, kendi hayatını anlattığı türkünün/şiiirin bölümlerinden her gruba farklı küçük bir parça vererek kişinin hayatına ilişkin bir canlandırma hazırlamaları yönergesini verir. Grup, canlandırmalardan sonra oyunlar üzerine konuşur.

C) Değerlendirme

6. Etkinlik: Lider/eğitmen, üç gruba ayrılan katılımcılara, hayatının belli bölümlerini canlandırdıkları kişinin resmini yapmalarını, ona bir kimlik ve kişilik oluşturmalarını söyler. Gruplar resimlerini bitirdikten sonra resimledikleri kişinin kimliğini ve kişisel özelliklerini, hangi özelliğinden dolayı yaşayan insan hazinesi olduğunu diğer katılımcılara anlatırlar. Lider/eğitmen, bir sonraki çalışmaya kadar bu kişinin kim olabileceği konusunda küçük bir araştırma yapmalarını söyler ve katılımcılara teşekkür ederek oturumu sonlandırır.

2. OTURUM

- Konu:** Yaşayan İnsan Hazinesi Neşet Ertaş
- Grup:** Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD 1. Sınıf öğrencilerinden oluşan yaratıcı drama geçmişleri olmayan 8 kadın, 7 erkek toplam 15 katılımcı
- Süre:** 180 dakika (60+60+60)
- Yöntem/teknik:** Yaratıcı Drama (Doğaçlama, rol oynama, dramatizasyon, mektup yazma)
- Araç-Gereçler:** Neşet Ertaş’ın tüm albümleri, katılımcı sayısı kadar mektup kâğıdı ve zarfı, kalem
- Kazanımlar:**

- Neşet Ertaş’ın türkülerinin adını söyler
- Neşet Ertaş’ın türkülerinde ele aldığı konular hakkında bilgi sahibi olur
- Neşet Ertaş’ın yaşamı hakkında bilgi sahibi olur
- Neşet Ertaş’ın türküleri ile günümüz popüler müzik örneklerini karşılaştırır

A-Isınma / Hazırlık

1. Etkinlik: Katılımcılar çemberde toplanır ve bir önceki oturumda işledikleri yaşayan insan hazinesine ilişkin araştırmalarının sonuçlarını grupla paylaşırlar. Böylelikle tüm grup Neşet Ertaş adını duymuş olur. Lider/öğretmen tarafından Neşet Ertaş'ın türkülerinden beşinin adının yazılı olduğu on beş farklı kâğıt tüm katılımcılara dağıtılır. Lider, Neşet Ertaş'ın hareketli bir türküsünü açar ve gruptan ritme uygun hareket ederek mekân içerisinde dolaşmalarını ve ellerinde yazılı olan türkü adlarını akıllarında tutmalarını söyler. Katılımcıların görevi, liderin belirlediği süre içerisinde ellerindeki kâğıtta yazılı olan türkü adlarını akıllarında tutmaya çalışmaktır. Müzik kapandığı anda grupta bulunan herkes elindeki kâğıdı bir başkasınınki ile değiştirmek zorundadır. Elinde kendi kâğıdı olan ya da başka kâğıda ulaşamayan katılımcılar oyundan elenir. Yaklaşık on beş kere müzik durdurulup başlatıldıktan sonra oyunun sonunda lider katılımcılara en fazla kaç türkü adı sayabileceklerini sorar ve katılımcıları dinler.
2. Etkinlik: "Türkünü söyle arkadaşını kurtar." Katılımcılar oyun alanına dağılır ve bir ebe seçilir. Ebenin amacı oyuncuları yakalamaktır. Yakalanan kişi çamura batmış olur ve olduğu yerde hareketsiz olarak beklemek zorundadır. Katılımcılardan biri onun omzuna dokunup yüksek sesle Neşet Ertaş'ın türkülerinden birinin adını söylerse onu çamurdan çıkarmış olur. Ebenin görevi herkesi çamura batırmaktır, tüm grup çamura batınca oyun biter.
3. Etkinlik: Tüm katılımcılara, Neşet Ertaş ile ilgili merak ettiklerini "Merak ediyorum... " söz grubuyla başlayan bir soru şeklinde sormaları söylenir. Örneğin, "Merak ediyorum Neşet Ertaş'ın kaç türküsü vardır?"

B) Canlandırma

4. Etkinlik: Katılımcılar sırayla bir, iki, üç şeklinde sayarak üç gruba ayrılır. Neşet Ertaş'ın üç türküsü temel alınarak o türküde geçen ve onun sanat anlayışına uygun olan sözcükler ile onun kullanmayacağı sözcükler ayrı ayrı kâğıtlara yazılarak bir zarfın içerisinde üç gruba dağıtılır. Grupların amacı, Ertaş'ın kullandığı sözcükleri ayırt etmek ve bu sözcüklerden hareketle türküyü kaleme almaktır. Grupların meydana getirdikleri türküler asılları ile karşılaştırılır ve Ertaş'ın söz varlığı ortaya çıkar. Gruplara, türkülerini birbirleri ile değiştirerek ellerindeki türküde adı geçen kişinin hikâyesini oluşturarak bu hikâyeyi canlandırarak anlatmaları yönergesi verilir. Daha sonra tüm gruplar sırasıyla izlenerek oyunlar ve Neşet Ertaş'ın sözleri hakkında kısaca konuşulur.
5. Etkinlik: Katılımcılar farklı üç gruba ayrılır ve her gruba Neşet Ertaş'ın farklı beş türküsü verilerek "Bu türkülerin bir yazılma sırası ve tümünün tek bir öyküsü olsa ne olur?" sorusu doğrultusunda, katılımcıların tüm türkülerini kapsayarak oluşturdukları öyküyü anlatan bir canlandırma hazırlamaları söylenir.

C- Değerlendirme

6. Etkinlik: Katılımcılar sırasıyla "Gönül Dağı, Acem Kızı, Mühür Gözlüm" türkü adlarını söyleyerek üç gruba ayrılır ve her gruba güncel bir şarkı (Bir Güzellik Yap- Murat Dalkılıç, Oflaya Oflaya -Burcu Güneş, Kalamam Arkadaş-Murat Boz) ile Neşet Ertaş'ın grubun adını aldığı türküsü verilir. Katılımcıların görevi, verilen her iki ürünü; kullanılan sözcükler, sevgiliye bakış, sevgiyi ifade ediş, kalıplaşmış ifadeler açısından incelemeleri ve farklılıklar ile benzerliklerini gösteren bir karşılaştırma yapmalarınıdır.
7. Etkinlik: Lider/öğretmen, katılımcılara bir mektup kâğıdı ve zarfı vererek, bu oturumun ardından Neşet Ertaş'a söylemek istediklerini bir mektupla yazmalarını söyler.
8. Etkinlik: Lider/öğretmen, oturumun sonunda her katılımcının oturum başında sorduğu "Merak ediyorum...." ile başlayan sorularının cevabını öğrenip öğrenmediklerini sorar ve öğrendilerse öğrendiklerini, "Öğrendim ki ..." ile başlayan bir cümle ile ifade etmelerini söyler. Lider/öğretmen bu cümleleri yazılı olarak kaydeder. Lider/öğretmen katılımcılara teşekkür ederek oturumu sonlandırır.

Summary

Application of Creative Drama Method in the Teaching of Neşet Ertaş's Life Effect on Awareness of Turkish Language and Literature Teacher Candidates

Ferah Burgul²

Introduction

Studies, which started with the Agreement of World Cultural and Natural Heritage and accepted by UNESCO in 1972, have gained a significant dimension with the acceptance of Intangible Cultural Heritage Protection Agreement (ICHPA) in 2003. Starting point of ICHPA is the idea that the disturbance felt by the gradual loss of cultural values of societies with the influence of globalization and industrialization, and extinction of cultural diversity in the world by this means (Gürçayır, 2011: 7).

Since the large section of knowledge and skills included in the intangible cultural heritage areas is in the extinction danger due to the decrease in applicators, insufficient resources and unemployment of the youth, it is necessary that the carriers of this heritage continue to develop their skills further and transfer them to young generations. In order to solve this problem, UNESCO suggests the member states to set "Living Human Treasures National Systems" for determining intangible cultural heritage carriers, recognition of some of them officially, and to encourage the development and continue transfer of their knowledge and skills (Oğuz, 2009: 154).

Living Human Treasures are made of persons who have the knowledge and skill of performing highly of more special components of intangible cultural heritage and their reconstitution. When it is evaluated in terms of the indicated characteristics; Neşet Ertaş was accepted as the living human treasure in 2010 by UNESCO because of being the last representative of wandering dervish tradition (abdallık), and transferring a cultural value and performing skill to future generations by folk singing.

It is observed that in most of the first compositions of Neşet Ertaş love felt for the lover and longing is handled, and in his last albums, love of God, human rights and love, longing for parents, knowledge and ignorance, longing for home, and death is handled, and some messages are given to people. However, common point of all of his works is that he dealt with love, which he always saw as an essential component of existence, and 'soul', which is home of love.

A riot of colors is dominant in Neşet Ertaş's music, where any matureness faced from birth till death. His language did not deviate from tradition and basic feelings, far from becoming estranged, clear enough to be understood by everyone, pure and net Turkish. In his songs, he dealt with love, respect, brotherhood, unity, solidarity, and tolerance, which are the major elements of Bektashism, and became the singer embracing Anatolia (Akman, 2006:251).

One of the purposes of creative drama is to enable the participants to get about the real world and fictional world by vitalizations, and raising social awareness in the participants within a consciousness and culturing process (Adıgüzel, 2010:80). Some of the main targets of Living Human Treasures are to generate intangible cultural heritage, and enabling introduction of living master people, and to improve interests of young generations to these trades, and to include them in formal and informal education processes and enable meeting with masses (Oğuz, 2009:34). Common point of both concepts is to generate social awareness within the consciousness and acculturation process in especially young generations. Thus, with the creative drama, John Dewey's thought "school must not be a copy of life, rather it must be itself" becomes energized, and subjects from life (SOKÜM, YİH) are carried to school and consciousness and acculturation is enabled by natural processes.

Purpose of the Study

Purpose of this study is to determine the effect of usage of creative drama as a method in the teaching of life of Neşet Ertaş, who is evaluated as the title of "Living Human Treasure" by UNESCO, on knowledge levels and individual awareness of Turkish Language and literacy teacher candidates about the subject.

Method

In the content of this study, where quantitative and qualitative research methods are used together, knowledge and awareness levels of teacher candidates about the concepts of "intangible cultural heritage, living human treasures and Neşet Ertaş" were learned and decided at the beginning and end of the process. Application of the single group pretest-posttest model among pretrial models in the study makes up the quantitative dimension of the study. Evaluations directed to the personal awareness included in any type of document (text, letter, slogan, etc.) make up the qualitative dimension of the study, generated during the process and at the end of the process by the teacher candidates. The study was conducted on fifteen first grade students attending the Turkish Language and Literature Teaching in a state university in Ankara within two sessions of a total of six hours. Obtained quantitative data were analyzed by dependent groups t test, and qualitative data were analyzed by descriptive analysis technique, and the research was supported by direct citations from participant opinions.

Result

As a result of the study, it was determined that the concepts of intangible cultural heritage, living human treasure and knowledge levels and awareness regarding Neşet Ertaş of teacher candidates have improved, their interpretations and art understanding of Neşet Ertaş's works got easier, and teacher candidates felt themselves closer to their cultures and cultural values, and they were enabled to notice cultural components and richness within life. In the applications realized within the study, vitalization of various sections of Neşet Ertaş's life and art by the participants enabled the teacher candidates to feel closer to Neşet Ertaş, and eased interpretation of Neşet Ertaş's works and evaluate his art understanding from different angles and made the related things to stay in mind increasingly.

It was also observed that the study had long term effects directed to the future. Opinions of the teacher candidates about knowing Neşet Ertaş better and introducing him to people/students are among the long term effects of the study. This obtained result is an indication that the drama is a hope leading to the path to change as stated by Freire (relating, Navarro, 2011:32).